

Український католицький університет
Програма “Світоглядне ядро”
Напрямок “Світ і я”
Силабус курсу
“Історія та теорія сучасних воєн”

Назва курсу	Історія та теорія сучасних воєн History and theory of modern wars
Викладач (-і)	Д-р іст. н., проф. Андрій Харук
Е-mail:	kharuk@ucu.edu.ua
Сторінка курсу в CMS	https://cms.ucu.edu.ua/course/view.php?id=5336
Консультації	За попередньою домовленістю із викладачем

1. Анотація до курсу

Війна, яка постукала у наші двері в лютому 2014 року, і яку тоді вдалось зупинити на порозі, в лютому 2022-го увірвалась в наше життя з небаченою силою. Вплив її виходить далеко за межі України і навіть Європи. Вже зараз можна стверджувати: російська агресія підірвала увесь міжнародний порядок, той устрій, який відомий під назвою Ялтинсько-Потсдамської системи. Зруйнований міф про «кінець історії», зруйноване уявлення про можливість мирного співіснування тоталітарних систем з демократією. Кінець Ялтинсько-Потсдамської системи – це ще й кінець епохи пацифізму. Війна стала нашою буденністю, а зброя – засобом захисту демократії, не менш важливим, ніж слово і право.

Ключові питання, які постають перед молодого генерацією України – як нам досягти перемоги? Що нам зробити для цього? Яким буде майбутнє України і нас в нашій країні? Усі ці питання спроектовані у майбутнє. Але щоб знайти на них відповідь, часом необхідно зазирнути в минуле. Наш курс дасть таку можливість.

2. Мета та цілі курсу

Ознайомлення з сучасними історією воєн ХХ-ХХІ ст. з особливою увагою на сучасні конфлікти, зокрема, російсько-українську війну.

3. Результати навчання

- Розуміння природи воєнно-політичного протистояння
- Розуміння багатогранності сучасних воєн
- Вміння аналізувати сучасні збройні конфлікти
- Усвідомлення особливостей нашої війни, знання себе і ворога

4. Формат курсу

Курс складається з лекцій та семінарських занять і проводиться в очному аудиторному форматі. Курс завершується складанням заліку.

5. Обсяг курсу

Загальний обсяг курсу – 90 годин, з них 30 годин аудиторних, 60 годин самостійної роботи.

Вид активності	Кількість годин
Лекції	16 годин
Семінари	14 годин
Самостійна робота	60 годин

6. Політики курсу

Загальні політики:

- Студенти і викладачі несуть спільну відповідальність за створення безпечного і сприятливого навчального середовища.
- Не дозволяється запізнення на пари.
- В аудиторіях заборонено вживати їжу та напої (за винятком води та у разі медичної необхідності).
- Мобільні телефони та інші цифрові електронні пристрої, які не використовуються у навчальних цілях, мають бути вимкнені або переведенні у беззвучний режим. Ноутбуки під час заняття в аудиторії можуть використовуватися лише для ведення нотаток, проведення презентацій на семінарських заняттях чи доступу до системи CMS УКУ.
- Під час проведення заняття в онлайн середовищі студенти повинні вказати свої ім'я та прізвище як логін, ввімкнути камеру, вимкнути мікрофони своїх комп'ютерів і вмикати їх лише на запрошення викладача. Студенти зобов'язані вчасно підключитися до заняття, а наприкінці заняття підтверджувати свою участь шляхом повідомлення свого імені і прізвища у чаті.
- Студенти мають самостійно здобути навички і освоїти особливості використання інформаційних технологій, які використовуються для навчання в онлайн середовищі. У разі виникнення питань вони можуть звернутися за допомогою в Центр навчальних та інноваційних технологій УКУ.
- Студенти мають право робити аудіозапис аудиторного заняття для свого особистого освітнього використання за погодженням з викладачем. Студент не має права розміщувати запис на веб-сайті чи іншому сторонньому ресурсі без письмової згоди викладача.
- Студент має право звертатися до викладача за додатковим поясненням матеріалу курсу чи змісту практичних завдань протягом робочого часу усно або через систему повідомлень CMS УКУ. На запит зацікавлених студентів, викладач призначає консультацію для аналізу самостійної роботи студентів. Відвідування таких консультацій - за бажанням студента.

Навчальні політики:

- Комунікація та групова співпраця є важливими компонентами засвоєння знань і професійних компетентностей під час курсу. Тому для виконання вимог курсу студенти мають брати участь в усіх аудиторних заняттях, причому перед тим ознайомитися з обов'язковими для читання текстами. У разі пропуску заняття без поважних причин, які задокументовані, оцінка за проміжний контроль автоматично знижується на 10%. Необхідно завчасно повідомляти викладача про відсутність на занятті.
- Студенти зобов'язані опрацювати обов'язкову літературу/матеріали до початку заняття, а також вчасно виконувати поставлені завдання. Завдання, виконане з порушенням термінів, перевірка й оцінюванню не підлягатиме.
- Студенти зобов'язані дотримуватися [принципів академічної доброчесності](#) при виконанні усіх завдань. Завдання, виконане з порушенням принципів академічної доброчесності, перевірка не підлягатиме.
- У разі пропуску заняття з поважних причин допускається відпрацювання упродовж наступних двох тижнів.
- Пропуск 2/3 занять тягне за собою недопуск до заліку.

7. Схема курсу

Тиж. / дата	Тема, план, короткі тези	Форма	Покликання на ресурси	Завдання, год	Оцінка	Реченець
1 тиж 06.09.22	Лекція 1. Протистояння військово-політичних блоків. 1. Воєнно-політична обстановка у світі в середині ХХ ст. Формування НАТО та ОВД. 2. Вплив ядерної зброї на розвиток стратегії і тактики. 3. Завершення Першої холодної війни.	аудиторна	[10; 21; 32]			

2 тиж 13.09.22	Семінар 1. Перша холодна війна: хід і підсумки. 1. Проекція результатів Другої світової війни на повоєнний устрій світу. 2. Формування євроатлантичної системи безпеки та її ефективність. 3. «Соціалістичний табір» в Першій холодній війні.	аудитор на	[10; 21; 32]	1. Опрацювати задану літературу. 2. Написати есей на одну з запропонованих тем: а) Проекція результатів Другої світової війни на повоєнний устрій світу. б) Формування євроатлантичної системи безпеки та її ефективність. в) «Соціалістичний табір» в Першій холодній війні.	4 бали 10 балів	13.09.22 13.09.22
3 тиж 20.09.22	Лекція 2. Гарячі війни Першої холодної війни. Ч. 1. 1. Війна в Кореї. 2. Збройні конфлікти в Індокитаї. 3. Радянська інтервенція в Афганістані.	аудитор на	[4; 9; 12; 13; 14; 17]			
4 тиж 27.09.22	Лекція 3. Гарячі війни Першої холодної війни. Ч. 2. 1. Арабо-ізраїльські війни. 2. Фолклендський конфлікт. 3. Війна в Перській затоці.	аудитор на	[1; 2; 3; 5; 14; 17]			
5 тиж 04.10.22	Семінар 2. Локальні конфлікти Першої холодної війни. Ч. 1. 1. Непряме зіткнення: війна в Кореї. 2. Стратегія і тактика війни у В'єтнамі. 3. Афганська війна Радянського Союзу: причини і наслідки.	аудитор на	[4; 9; 12; 13; 14; 17]	1. Опрацювати задану літературу. 2. Написати есей на одну з запропонованих тем: а) Непряме зіткнення: війна в Кореї. б) Стратегія і тактика війни у В'єтнамі. в) Афганська війна Радянського Союзу: причини і наслідки.	4 бали 10 балів	04.10.22 04.10.22
6 тиж 11.10.22	Семінар 3. Локальні конфлікти Першої холодної війни. Ч. 2. 1. Як вижити, коли сусіди хочуть тебе вбити? Арабо-ізраїльські	аудитор на	[1; 2; 3; 5; 14; 17]	1. Опрацювати задану літературу. 2. Написати есей на одну з запропонованих тем:	4 бали 10 балів	11.10.22 11.10.22

	<p>війни. 2. Війна в Південній Атлантиці. 3. Останній конфлікт Першої холодної війни – війна в Перській затоці.</p>			<p>а) Як вижити, коли сусіди хочуть тебе вбити? Арабо-ізраїльські війни. б) Війна в Південній Атлантиці. в) Останній конфлікт Першої холодної війни – війна в Перській затоці.</p>		
7 тиж 18.10.22	<p>Лекція 4. «Кінець історії», але не кінець війнам. 1. Виклики розпаду імперій: колишній СРСР. 2. Виклики розпаду імперій: колишня Югославія. 3. Тягар постколоніалізму: миротворчі операції в Африці та Азії.</p>	аудитор на	[10; 14; 17; 32]			
8 тиж 25.10.22	<p>Лекція 5. Війна проти терору. 1. 11 вересня і його наслідки. 2. Афганістан і Ірак. 3. Арабська весна і Лівія.</p>	аудитор на	[14; 17; 21; 28; 32]			
9 тиж 01.11.22	<p>Семінар 4. Війни рубежа тисячоліть. 1. Розпад СРСР та його воєнно-політичні наслідки. 2. Трансформація НАТО і миротворчі операції. 3. Війна проти терору: успіх чи провал?</p>	аудитор на	[10; 14; 17; 21; 28; 32]	<p>1. Опрацювати задану літературу. 2. Написати есей на одну з запропонованих тем: а) Розпад СРСР та його воєнно-політичні наслідки. б) Трансформація НАТО і миротворчі операції. в) Війна проти терору: успіх чи провал?</p>	5 балів 10 балів	01.11.22 01.11.22
10 тиж 08.11.22	<p>Лекція 6. Друга холодна війна. 1. Гібридна війна: теорія і практика. 2. Проблема Росії. 3. Китай і Азіатсько-Тихоокеанський регіон.</p>	аудитор на	[10; 11; 15; 19; 20; 22; 23; 27]			

11 тиж 15.11.22	Семінар 5. Війни нового тисячоліття. 1. Теоретичні погляди на війну у XXI столітті. 2. Російські воєнно-політичні амбіції та їхнє втілення. 3. Воєнно-політичні аспекти експансії Китаю.	аудитор на	[10; 11; 15; 19; 20; 22; 23; 27; 31]	1. Опрацювати задану літературу. 2. Написати есей на одну з запропонованих тем: а) Теоретичні погляди на війну у XXI столітті. б) Російські воєнно-політичні амбіції та їхнє втілення. в) Воєнно-політичні аспекти експансії Китаю.	5 балів 10 балів	15.11.22 15.11.22
12 тиж 22.11.22	Лекція 7. Наша війна: 1991-2021 1. Україна-Росія 1991-2013. 2. Ескалація 2014-2015 рр. 3. Хід подій у 2016-2021 рр.	аудитор на	[6; 7; 8; 11; 16; 18; 24; 25; 26; 29]			
13 тиж 29.11.22	Семінар 6. Російсько-українська війна. Ч. 1 1. «Догаряча» стадія російської експансії. 2. Анексія Криму та її наслідки. 3. Війна на Донбасі 2014-2015.	аудитор на	[6; 7; 8; 11; 16; 18; 24; 25; 26; 29]	1. Опрацювати задану літературу. 2. Написати есей на одну з запропонованих тем: а) «Догаряча» стадія російської експансії. б) Анексія Криму та її наслідки. в) Війна на Донбасі 2014-2015.	4 бали 10 балів	29.11.22 29.11.22
14 тиж 06.12.22	Л. 8. Наша війна: 2022 1. Передумови та підготовка до повномасштабного вторгнення. 2. Плани Росії та їхній крах (лютий-квітень). 3. Битва за Донбас. Що далі?	аудитор на	[6; 7; 11; 16; 18; 24; 25; 26; 30]			
15 тиж 13.12.22	Семінар 7. Російсько-українська війна. Ч. 2 1. Підготовка до великої війни: дії Росії та України. 2. Російські плани та їх реалізація. 3. Від бліцкригу до затяжної війни.	аудитор на	[6; 7; 11; 16; 18; 24; 25; 26; 30]	1. Опрацювати задану літературу. 2. Написати есей на одну з запропонованих тем: а) Підготовка до великої війни: дії Росії та України. б) Російські плани та їх реалізація.	4 бали 10 балів	13.12.22 13.12.22

				в) Від бліцкригу до зтяжної війни.		
--	--	--	--	------------------------------------	--	--

8. Схема оцінювання та вимоги

Активність	Кількість балів за одне завдання	Загальна кількість балів
Відповідь на семінарському занятті	5 балів	30 балів
Есей	10 балів	70 балів
Загальна кількість балів		100 балів

Активність	Кількість балів за одне завдання	Вимоги
Відповідь на семінарському занятті	5 балів	<p>5 балів – студент опрацював усю задану літературу, бере активну участь у дискусії, ставить питання та дає розгорнуті відповіді</p> <p>4 бали – студент опрацював усю задану літературу, відповідає на поставлені питання у достатньому обсязі</p> <p>3 бали – студент опрацював задану літературу, відповіді на поставлені питання неповні</p> <p>2 бали – студент не опрацював літературу, відповіді фрагментарні, участі в дискусії не бере</p> <p>1 бал – студент не опрацював задану літературу, на питання відповіді не здатен</p>
Есей	10 балів	<p>Теми есеїв та реченці наведені у схемі курсу</p> <p>Критерії:</p> <p>10 балів – робота оригінальна за думкою та оформленням, вичерпно висвітлює тему, проаналізовані різні погляди, наведені доречні аргументи, висновок відповідає темі і органічно випливає з тези і аргументів</p> <p>9 балів – текст послідовний і повний, висловлення власної думки аргументоване, наведені доречні аргументи, висновок відповідає темі і органічно випливає з тези і аргументів</p> <p>8 балів – текст логічно викладений і загалом висвітлює тему, теза чітко не сформульована, відсутня особистісна позиція або її аргументація</p> <p>7 балів – текст повний і зв'язний, з елементами власних суджень, теза і висновок відповідають обраній темі, порушена послідовність викладу, висловлювання не завжди конкретне</p> <p>6 балів – тема розкрита, виклад загалом зв'язний, висновок лише частково відповідає тезі, відсутня самостійність суджень</p> <p>5 балів – робота загалом є завершеною, тему значною мірою розкрито; не сформульовано вправно тезу, висновок лише частково відповідає тезі, не пов'язаний з аргументом</p> <p>4 бали – текст характеризується певною завершеністю і зв'язністю, теза частково відповідає обраній темі, наведений аргумент не випливає з тези, висновок сформульовано нечітко</p> <p>3 бали – текст характеризується певною завершеністю і зв'язністю, але відсутнє чітке розуміння поділу на основну і другорядну інформацію, теза частково відповідає обраній темі, наведений аргумент не випливає з тези, висновок сформульовано нечітко</p>

		2 бали – текст характеризується фрагментарністю, думки викладаються на елементарному рівні, теза не відповідає запропонованій темі, наведені аргументи не є доречними 1 бал – тексту бракує зв'язності й цілісності, теза не відповідає запропонованій темі, не наведено жодного аргументу
--	--	---

9. Список рекомендованої літератури до курсу

1. Dunstan S. The Six Day War 1967: Jordan and Syria. https://cms.ucu.edu.ua/pluginfile.php/349499/mod_resource/content/1/6%20Days%20War%20-%20Jordan%20%20Syria.pdf
2. Dunstan S. The Six Day War 1967: Sinai. https://cms.ucu.edu.ua/pluginfile.php/349500/mod_resource/content/1/6%20Days%20War%20-%20Sinai.pdf
3. Fremint-Barnes G. The Falklands 1982. https://cms.ucu.edu.ua/pluginfile.php/349463/mod_resource/content/1/Falklands%201982%20Ground.pdf
4. Galeotti M. The Panjshir Valley 1980-86. https://cms.ucu.edu.ua/pluginfile.php/349429/mod_resource/content/1/The%20Panjshir%20Valley.pdf
5. Hampshire E. The Falklands Naval Campaign. https://cms.ucu.edu.ua/pluginfile.php/349462/mod_resource/content/1/Falklands%201982.pdf
6. Hrebenuk M., Hrytsiuk V., Shchypanskyi P. Key Events of the Second Period of the Armed Conflict in the East of Ukraine (05. 09. 2014 – 30. 04. 2018). *Codrul Cosminului*. 2020. Vol. 26. Iss. 2. P. 357-378. http://www.atlas.usv.ro/www/codru_net/CC26/2/pdf/second.pdf
7. Hrebenuk M., Hrytsiuk V., Skriabin O. The Main Events of the First Period of Armed Conflict in the East of Ukraine (April - September 2014). *Codrul Cosminului*. 2018. Vol. 24. Iss. 2. P. 377-408. http://atlas.usv.ro/www/codru_net/CC24/2/donbas.pdf
8. Kharuk A., Shumka A. The Role of Military Aviation in the Occupation of Crimea (2014). *Codrul Cosminului*. 2021. Vol. 27. Iss. 2. P. 397-416. https://www.academia.edu/68577055/THE_ROLE_OF_MILITARY_AVIATION_IN_THE_OCCUPATION_OF_CRIMEA_2014
9. Melson Ch. D. Vietnam 1972: Quang Tri. https://cms.ucu.edu.ua/pluginfile.php/349430/mod_resource/content/1/Quang%20Tri%201972.pdf
10. Diego A. Ruiz Palmer (2014) The NATO-Warsaw Pact competition in the 1970s and 1980s: a revolution in military affairs in the making or the end of a strategic age? *Cold War History*, 14:4, 533-573 https://www.academia.edu/85120346/The_NATO_Warsaw_Pact_competition_in_the_1970s_and_1980s_a_revolution_in_military_affairs_in_the_making_or_the_end_of_a_strategic_age
11. Rotaru V. Adapting the military strategy. Russian hard power presence in the former Soviet space after 2008. *Pol. Sc. Int. Rel.*, XII, 2, pp. 130-147, Bucharest, 2015. https://www.academia.edu/31902725/ADAPTING_THE_MILITARY_STRATEGY_RUSSIAN_HARD_POWER_PRESENCE_IN_THE_FORMER_SOVIET_SPACE_AFTER_2008_1
12. Taranets S.V. Historical experience of using Military Aviation in the conflicts in Korea and Indochina and its influence on the beginning of Air Assault Actions. *Військово-науковий вісник*. Львів: НАСВ, Вип. 33. 2020. С. 48-89. <http://vnyv.asv.gov.ua/article/view/203611>
13. Willbanks J.H. The Battle of Hue 1968 https://cms.ucu.edu.ua/pluginfile.php/349427/mod_resource/content/1/The%20Battle%20of%20Hue.pdf
14. Актуальні проблеми всесвітньої історії: конфлікти як складова міжнародних відносин. Зб. наук. праць. К.: Фенікс, 2014. 310 с. <https://elibrary.ivinas.gov.ua/13/1/Conflicts-sbirnyk.pdf>
15. Алексієвєць Л. Трансформація відносин України та НАТО в 1991–2019 рр.: історичний аспект / Л. Алексієвєць, М. Алексієвєць // Український історичний журнал. - 2020. - Число 1. - С. 126. http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2020_1_10
16. Біла книга антитерористичної операції на Сході України (2014–2016) / [під заг. ред. І. Руснака) – К.: Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, 2017. – 162 с. https://nuou.org.ua/assets/journals/bila_knyga/bila-knyha-ato.pdf
17. Бураков Ю.В. Теоретичні аспекти класифікації локальних війн та збройних конфліктів сучасності. *Військово-науковий вісник*. Львів: НАСВ, Вип. 25. 2016. С. 214-232. https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php?file=/513106/mod_resource/content/0/%d0%9b%d0%b5%d0%ba%d1%86%d1%96%d1%8f%204.%d0%9e%d1%81%d0%bd%d0%be%d0%b2%d0%bd%d1%96%20%d0%b2%d0%be%d1%94%d0%bd%d0%bd%d1%96%20%d0%ba%d0%be%d0%bd%d1%84%d0%bb%d1%96%d0%ba%d1%82%d0%b8%20%d0%a5%d0%a5%d0%86%20%d1%81%d1%82..pdf
18. Военні аспекти протидії “гібридній” агресії: досвід України : монографія / колектив авторів ; за заг. ред. А. М. Сиротенка. К.: НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. 176 с. https://nuou.org.ua/assets/monography/mono_gibr_viin.pdf

19. Горбулін В. «Гібридна війна» як ключовий інструмент російської геостратегії реваншу. *Дзеркало тижня*. – 2015. http://gazeta.dt.ua/internal/gibridna-viynayak-klyuchoviy-instrument-rosiyskoyi-geostrategiyi-revanshu_.html
20. Горбулін В. Гібридна війна: все тільки починається. *Дзеркало тижня*. 2016. http://gazeta.dt.ua/internal/gibridna-viyna-vse-tilki-pochinayetsya_.html
21. Довідник НАТО. Office of information and Press. NATO-1110 Brussels – Belgium. 609 p. <https://www.nato.int/docu/other/ukr/handbook/2001/pdf/handbook.pdf>
22. Лисецький Ю.М. та ін. Гібридні війни. Компоненти та особливості. http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/5_2021/13.pdf
23. Магда Є.М. Гібридна війна: сутність та структура феномену. https://www.academia.edu/42584031/%D0%93%D0%86%D0%91%D0%A0%D0%98%D0%94%D0%9D%D0%92%D0%86%D0%99%D0%9D%D0%90_%D0%A1%D0%A3%D0%A2%D0%9D%D0%86%D0%A1%D0%A2%D0%AC_%D0%A2%D0%90_%D0%A1%D0%A2%D0%A0%D0%A3%D0%9A%D0%A2%D0%A3%D0%A0%D0%90_%D0%A4%D0%95%D0%9D%D0%9E%D0%9C%D0%95%D0%9D%D0%A3
24. Магда Є. Підсумки «гібридної п'ятирічки» (2014-2019 рр.). *Вісник Львівського університету. Серія : Міжнародні відносини*. 2019. Вип. 46. С. 65-71. https://www.academia.edu/42554198/%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%81%D1%83%D0%BC%D0%BA%D0%B8_%D0%B3%D1%96%D0%B1%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%97_%D0%BF_%D1%8F%D1%82%D0%B8%D1%80%D1%96%D1%87%D0%BA%D0%B8_2014_2019_%D1%80%D1%80
25. Мелешенко Т. Шлях України до НАТО: основні проблеми, здобутки та перспективи євроатлантичної інтеграції / Т. Мелешенко, І. Волошин // *Український історичний журнал*. - 2021. - Число 4. - С. 104. http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2021_4_10
26. Нарис історії Сухопутних військ Збройних Сил України (1991-2021): Монографія / П. Ткачук, С. Попко, А. Харук «та ін.». Львів: НАСВ, 2022. 269 с. https://www.academia.edu/77259679/%D0%9D%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%81_%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97_%D0%A1%D1%83%D1%85%D0%BE%D0%BF%D1%83%D1%82%D0%BD%D0%B8%D1%85_%D0%B2%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA_%D0%97%D0%B1%D1%80%D0%BE%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D1%85_%D0%A1%D0%B8%D0%BB_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8_1991_2021
27. Попович К.В. Гібридна війна як сучасний спосіб ведення війни: історичний та сучасний виміри. *Науковий вісник Ужгородського університету, серія «Історія»*, вип. 2 (35), 2016. С. 75-79. https://shron1.chtyvo.org.ua/Popovych_Kateryna/Hibrydna_viina_ia_k_suchasnyi_sposib_vedennia_viiny_istorychnyi_ta_suchasnyi_vymiry.pdf?
28. Сірий С. Особливості локальних війн і воєнних конфліктів в умовах глобалізації. *Політичний менеджмент*, 2007, № 2. С. 144-154. https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/siryi_osoblyvosti.pdf
29. Туранський М., Харук А. Гібридна війна Росії та анексія Криму: оцінка польських дослідників. *Україна – Польща: історична спадщина і суспільна свідомість*. Львів, 2019. Вип. 12. С. 194-204. https://www.academia.edu/42970986/%D0%93%D1%96%D0%B1%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%BD%D0%B0_%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%96%D1%97_%D1%82%D0%B0_%D0%B0%D0%BD%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%96%D1%8F_%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%83_%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0_%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D1%85_%D0%B4%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D1%96%D0%B2
30. Харук А.І. Крим як «непотоплюваний авіаносець»: роль півострова в агресії проти України. *The Russian-Ukrainian War (2014-2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects: Scientific monograph*. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2022. Р. 684-689. https://www.academia.edu/84527138/CRIMEA_AS_AN_UNsinkable_AIRCRAFT_CARRIER_THE_ROLE_OF_THE_PENINSULA_IN_THE_AGGRESSION_AGAINST_UKRAINE
31. Харук А.І., Сороківська-Обіход А.І. Висвітлення російсько-грузинської війни 2008 р. у західній історіографії / А.І. Харук, А.І. Сороківська-Обіход // *Військово-науковий вісник*. – Львів: НАСВ, 2019. – Вип. 32. – С. 228-240. https://www.academia.edu/40948594/%D0%92%D0%B8%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE_%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%B7%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97_%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8_2008_%D1%80_%D1%83_%D0%B7%D0%B0%D1%85%D1%96%D0%B4%D0%BD%D1%96%D0%B9_%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%97
32. Федонюк С.В. та ін. НАТО: історія, структура, діяльність, перспективи. Луцьк, РВВ «Вежа», 2008. 258 с. <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/1104/1/POSIBNYK-NATO.pdf>